

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 23^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ 1989

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ 25^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ ΜΕΤΑ ΤΟ '21

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Κ. ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Σήμερον σύσσωμος ὁ Ἑλληνισμὸς ἐορτάζει τὴν ἐπέτειον τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς 25ῆς Μαρτίου 1821, πὸν συμβολίζει τὴν ἔναρξιν τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος κατέληξεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου.

Ἡ ἐορτὴ αὐτὴ ἔχει ἀκόμη σκοπὸν τὴν ἀπότισιν φόρου τιμῆς πρὸς τοὺς Ἕρωας, γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν καὶ ἐθυσιάσθησαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν μας, τὸ ἔργον των ὁμῶς ἔμεινεν ἡμιτελές.

Ἡμιτελές, διότι δὲν κατορθώθη τότε παρὰ ἡ ἀπελευθέρωσις ἐλαχίστου τμήματος τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ συμβῆ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εὐρισκομένην ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ δεσποτισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας.

Κρίνοντας σήμερον τὰ γεγονότα ἐκ τῶν ὑστέρων, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Ἐπανάστασις προηγήθη τοῦ κανονικοῦ κατὰ 27 ὀλόκληρα χρόνια.

Πράγματι, τὸ ἀπὸ τοῦ 1848 ἐπικρατῆσαν φιλελεύθερον πνεῦμα εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην θὰ προσέδιδεν ἄλλην τύχην εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Ἡ μεγάλη Χάρτα τοῦ Ρήγα θὰ ἐγίνετο πραγματικότης καὶ δὲν θὰ συνετελεῖτο ὁ αὐθαίρετος διαχωρισμὸς τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν συνέβη καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 ἀνεπήδησεν ὡς ἀνεξάρτητον τμῆμα τὸ μικροσκοπικὸν καὶ ἀτροφικὸν Βασίλειον τοῦ 1830.

Τὸ Βασίλειον τοῦτο, παραπαῖον εἰς τὰ πρῶτα του βήματα, βυθισμένον ἀργότερον εἰς τέλμα στασιμότητος καὶ ἀτυχήσαν εἰς τὴν Διοίκησίν του, δυσκόλως ἀντιμετώπιζε τὰ ἐπ' αὐτοῦ διασταυρούμενα συμφέροντα τῶν ξένων Δυνάμεων.

Ἐν τούτοις τὸ ἐλεύθερον αὐτὸ τμῆμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατέστη, ἐπὶ αἰῶνα περίπου, ἄστυλον καὶ ὀρηκτῆριον τῆς Ἐλευθερίας.

Οἱ κάτοικοί του, παρὰ πᾶσαν ἀθλιότητα καὶ ἀμάθειαν, τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησαν ἀπὸ τὴν βαναρικήν ἀπολυταρχίαν, δὲν ἀνέπνεον παρὰ μὲ ἐν καὶ μοναδικὸν ὄνειρον: Τὸ ὄραμα τῆς ἀπελευθερώσεως ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ἤτοι μὲ τὸ ὄνειρον τῆς *Μεγάλης Ἰδέας*.

Ὡς γνωστὸν, πολλαὶ ἀφορμαὶ ἐδόθησαν καὶ τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν Κράτος πεντάκις ἠδῆξήθη, κυρίως μὲ τοὺς νικηφόρους Βαλκανικοὺς πολέμους. Ἀλλὰ ἡ προσδοκωμένη ὀλοκλήρωσις δὲν ἐπετεύχθη. Μέγα μέρος τοῦ ἔθνικοῦ χώρου ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ εἶναι ξένον. Τὸ ὄραμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ παραμένει ἀκόμη ἀνεκπλήρωτον.

Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή τοῦ 1922 καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν διέλυσεν ὄχι μόνον τὸ ὄραμα αὐτό, ἀλλὰ διέκοψε καὶ τὴν συνέχειαν τῆς παραδόσεως τῆς *Μεγάλης Ἰδέας*, ιδέας μὲ τὴν ὁποίαν ἐγαλονχήθησαν καὶ ἀνετράφησαν οἱ γονεῖς μας καὶ οἱ γονεῖς τῶν γονεῶν μας, ἐπὶ σειρὰν γενεῶν, ἀπὸ τοῦ 1453.

Ἐκτοτε οὐδεὶς ἀναφέρει τι σχετικῶς. Νεκρικὴ σιγὴ καλύπτει τὸ θέμα, οἱ δὲ νεώτεροι ἴσως καὶ τὰς λέξεις αὐτὰς νὰ μὴ ἤκουσαν ποτέ.

Ἄλλὰ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἥτις τοῦ 1922 θὰ τὰ δεχθῶμεν μόνον ἐὰν ἡμεῖς τὸ θέλωμεν. Κατ' ἀγγλικὸν ρητόν, τὰ ἔθνη ἠττῶνται τελειωτικῶς, μόνον ὅταν αὐτὰ ταῦτα ὁμολογήσουν τὴν ἥτταν των.

Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν νομίζω νὰ ἔχη αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Τὸ δικαίωμα δηλονότι νὰ δεχθῆ ὅτι νύκτα τινὰ τοῦ 1922, εἰς τὸν λιμένα τῆς Σμύρνης, ἐτάφη διὰ παντὸς ἡ Ἰδέα τῆς ἐπανακτίσεως τοῦ ἀπὸ καταβολῆς Ἱστορίας ἐλληνικοῦ αὐτοῦ χώρου.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Πάσης Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατοι, Ἡρωικὴ Δεσπότη Δρυϊνουπόλεως καὶ Κονίτισης, Κύριοι Ἀντιπρόεδροι τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Κύριοι Ἀρχηγοὶ Πολιτικῶν Κομμάτων, Κύριοι Βουλευταί, Κύριοι Ἐκπρόσωποι Στρατιωτικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν, Κύριοι Πρεσβευταί, Κύριοι Προτάνεις, Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι, Ἀκαδημαϊκοί, Καθηγηταί καὶ Τεχνικοί, Κυρίαί καὶ Κύριοι.

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ ἀναφερθεὶς χῶρος δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἀπεγυμνώθη ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸν πληθυσμὸν του. Αἱ δύο ἀδελφαὶ ἀκταί, ἐκατέρωθεν τοῦ Αἰγαίου, «ἡ καθ' ἡμᾶς θάλασσα» κατὰ τοὺς προγόνους μας, πολλάκις ἐδέχθησαν καὶ ἀντήλλαξαν ἐλληνικοὺς πληθυσμούς.

Ἡ πρώτη γνωστὴ ἀποικία Ἑλλήνων πρὸς τὴν Ἀσίαν ἐγένετο πρὸ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου, περὶ τὸ 1850 π.Χ.

Μάγνητες καὶ Μινύοι, μέσω Σκύρου, Λέσβου, Χίου καὶ Σάμου, ἀποίκιζαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 12ου π.Χ. αἰῶνος, ὅποτε οἱ Ἀχαιοί, φεύγοντες τοὺς Δωριεῖς, κατέφευγον εἰς Μ. Ἀσίαν, ἀκολουθεῖ σειρὰ παλινδρομικῶν μετακινήσεων ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀκτῆς πρὸς τὴν ἄλλην.

Οἱ Ἴωνες ἔρχονται ἐξ Ἀνατολῶν τὸν 8ον αἰῶνα. Μετὰ τὰ Μηδικὰ νέα κινήσεις πρὸς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, τῶν ὑπὸ Περσῶν διωκομένων Ἑλλήνων. Ἀντίθετος κινήσεις πρὸς τὴν Ἀσίαν γίνεται μὲ τὴν μεγάλην ἐξόρμησιν ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ νεωτέρα δύο αἰῶνες ἀργότερον, μετὰ τὴν ρωμαϊκὴν κατάκτησιν τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

Αἱ ἐπαφαὶ καὶ ἐπικοινωνίαι τῶν δύο ἑλληνικῶν ἀκτῶν εἶναι ἀδιάλειπτοι. Τὸν 7ον μ.Χ. αἰῶνα οἱ Ἀραβες ἀναγκάζουν τὸν Ἑλληνισμόν νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἀσίας. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται τὸ 1.100 ἀπὸ τοὺς Ὀσμανλήδες καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ μετὰ δύο αἰῶνας.

Τοῦναντίον, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Ὀρλώφ, τὸ 1775, ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου ὁρμώμενοι, καταφεύγουν εἰς Μ. Ἀσίαν, τὸ δὲ ρεῦμα τοῦτο ἐνισχύεται ἀργότερον, ἰδίως ἀπὸ τοὺς νησιῶτες μας. Τόσον ὥστε τὸν 19ον αἰῶνα ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας νὰ φθάσῃ τὰ 2.500.000. Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἀρχίζει ἡ ἐξόντωσις τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπὸ τὸ 1914 ἕως τὸ 1919 ἔφυγαν περὶ τοὺς 400.000.

Καὶ τώρα;

Τώρα ὅλοι οἱ ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν, τῆς ὁποίας καὶ τὸ ὄνομα ἀκόμη ἐδόθη ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς τοῦ πρώτου Ἑλληνοῦ ἥρωος, τοῦ Προμηθέως, οὐχὶ δὲ τυχαίως, οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ κατὰ τῶν πάσης φύσεως ἐχθρῶν, Περσῶν, Ρωμαίων, Πάρθων, Ἀράβων, Σημιτῶν, Τούρκων κλπ. θὰ λησμονηθοῦν;

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν ἀντιμάχονται δύο δυνάμεις. Ἡ τῆς Μνήμης καὶ ἡ τῆς Λήθης. Ἀλλοίμονον εἰς τὰ Ἔθνη ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ἡ δευτέρα ἐπισκιάζει τὴν πρώτην.

Αὐτὴν λοιπόν, Κυρίαί καὶ Κύριοι, τὴν παραμερισθεῖσαν ἱστορικὴν Μνήμην ἐπιθυμῶ σήμερον νὰ ἀναπολήσω. Καὶ νὰ ἀναστήσω εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων τὴν διακοπεῖσαν παράδοσιν καὶ ἱερὰν κληρονομίαν τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Εἰς τρόπον ὥστε νέον ἐγερτήριον σάλπισμα νὰ μᾶς ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ληθάργου καὶ νέα ὑπερεθνικὴ συνείδησις νὰ φωτίσῃ τὴν ψυχὴν μας. Ἰσχυρὰ δὲ καὶ ζωογόνα ἰδανικὰ νὰ φωτίσουν τὸ πνεῦμα μας.

Μὴ ἀνησυχεῖτε, Κύριοι, δὲν πρόκειται νὰ προτείνω τὴν κήρυξιν πολέμου κατὰ τῆς γείτονός μας.

Ἄλλωστε ἑλληνικὰ ἐδάφη δὲν καταπατῶνται μόνον ἀπὸ τὴν Τουρκίαν. Διὰ δὲ τὰς ὀφίμους αὐτὰς διεκδικήσεις δὲν χρειάζεται

πλέον πόλεμος. Ἡ «Μεγάλη Ἰδέα» ἔχει ἀλλάξει ἔννοιαν καὶ σκοπόν.

Ἄλλ' ἄς ἀνατρέξωμεν ὀλίγον εἰς τὴν Ἱστορίαν.

Ἡ Ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων εἶχε μίαν ἰδιομορφίαν. Ἐνῶ εἰς ὅλα τὰ Κράτη ὁ ἔθνικός των χῶρος συμπίπτει καὶ ταυτίζεται μὲ τὰ ὅρια τοῦ ἑλευθέρου κράτους των, εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐδέποτε συνέβη τοῦτο.

Οὐδέποτε ἡ ἑλευθέρα Ἑλλάς, ὁ ἑλλαδικὸς Ἑλληνισμός, συνέπεσε μὲ τὸν μείζονα Ἑλληνισμόν, μὲ τὸν χῶρον δηλαδή, ὅπου ἀπὸ αἰώνων ἑλληνικαὶ φυλαὶ ἔδρασαν πνευματικῶς, οἰκονομικῶς, πολιτικῶς καὶ ἐκπολιτιστικῶς.

Δικαίως λοιπὸν ὁ Ἰσοκράτης εἶπεν: «Ἑλλάς δὲν εἶναι ἓν γεωγραφικὸν σημεῖον, ἀλλὰ μία Ἰδέα».

Ὁ δὲ Γερμανὸς γεωγράφος Όττο Ράσσιγγερ ἔδωκε τὸ ἐξῆς περιεχόμενον εἰς τὴν ἔννοιαν Ἑλλάς: «Ἡ λέξις δὲν πρέπει νὰ ληφθῆ μὲ τὸ πολιτικὸν περιεχόμενον τῆς σήμερον, ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τῆς γεωγραφικῆς ἐνότητος τῆς ἀποτελούσης τὴν ἐκ τῆς χερσονήσου καὶ τῶν κατεσπαρμένων νήσων τῆς Αἰγίδος. Ἡ θαυμασία ἐκεῖνη θάλασσα ἐμπερικλείει ἀνὰ ἓν ἑκατέρωθεν κέλφος Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς χώρας. Τὸ λίκνον τοῦ ἀρχαίου Πολιτισμοῦ».

Ἄλλὰ ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ὁ Μείζων ἑλληνικὸς χῶρος; Τὸν ἐχάραξεν ἡ δεκαετὴς περιπλάνησις τοῦ Ὀδυσσέως. Τὸν ἐπεξέτεινεν ἡ ἀέτειος πτῆσις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ τὸν ἐσφυρηλάτησεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ὁ μόχθος, ὁ ἰδρώς, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἶμα τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ χῶρος αὐτὸς περικλείει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου. Ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀδρια καὶ φθάνει μέχρι τῶν ὑπὶπέδων τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπως ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἀντρείσματα τῆς Ροδόπης καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, μέχρι αὐτῆς τῆς Κυρηναϊκῆς. Ἀκόμη προεκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀζοφικῆς μέχρι τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, γνωστῶν ὡς «Μεγάλη Ἑλλάς».

Ἐπιπλέον καὶ ὁ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὸς χώρος, δὲν εἶναι σήμερον παρὰ τὰ ὑπολείμματα ἀρχαιοτάτης Ἡπείρου, τῆς Αἰγῆδος, ἢ ὅποια «εὐρεθεῖσα ἐπὶ μιᾶς τῶν μᾶλλον ἀσταθῶν γραμμῶν ἀντιστάσεως τῆς γήινης σφαίρας, ἔμελλε νὰ πάθῃ ἀλλεπαλήλλους ἐξαρθρώσεις, ρήγματα καὶ κερματισμούς».

«Ὅγχοι στερεᾶς γῆς ὑπεχώρου δίδοντες τὴν θέσιν τῶν εἰς θαλάσσια χάσματα, μέχρις οὗτοῦ μία συνολικὴ καθίζησις τοῦ Αἰγαίου Κόσμου μετέβαλεν εἰς ἀβαθεῖς κόλπους τὰς παλαιὰς κοιλάδας καὶ εἰς νήσους καὶ χερσονήσους τὰς πρώην ὄροσειράς».

Τοῦτο κατ' οὐδὲν ἐμπόδισε τὴν διακίνησιν τῶν Ἑλλήνων. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος μὲ τὰς πλέον τῶν 100 ἐγκατεσπαρμένων νήσων του, μᾶλλον ἐνώνει παρὰ χωρίζει τὰς ἀκτὰς τῶν δύο Ἡπείρων.

Λόγω τούτου ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ ἀλληλοεπίδρασις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐλληνικῶν φύλων καὶ πόλεων ἤρχισεν ἤδη ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς.

Οἱ Μινωικοὶ ἐπηρεάζουν τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ὅπου ὁμοῦ προὔπῆρχεν αὐτόχθων παλαιότερος πολιτισμός. Ἀργότερον ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἐξορροῦν οἱ Ἀχαιοί. Ἀποικίζουσιν τὰς νήσους, τὴν Δωδεκάνησον, τὴν Κύπρον. Ἐκ τούτων ὡς ἀπὸ ὀρμητηρίων, ἐγκαθίστανται εἰς τὰς ἔναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Τρωάδος. Ἐκ Κύπρου ἐγκαθίστανται εἰς τὴν ἔναντι Παμφυλίαν καὶ ἐκ Ρόδου γίνονται κύριοι τῶν ἀκτῶν τῆς Λυκίας καὶ Καρίας.

Ὁ ἐλληνικὸς ἀποικισμὸς ἐξακολουθεῖ συστηματικώτερος τὸν 7ον καὶ 6ον π.Χ. αἰῶνα, ἀπὸ τοῦς Ἰωνας καὶ Δωριεῖς, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς ἀληθῆ Ἐπιστήμην κατὰ τοῦς μακεδονικοῦς χρόνους.

Τότε ἰδρύνονται εἰς μὲν τὴν ἐλληνικὴν χερσόνησον καὶ νήσους 27 πόλεις. Εἰς Μ. Ἀσίαν 91, εἰς Μέσην Ἀνατολήν 113, εἰς Κεντρικὴν Ἀσίαν 17, εἰς Ἀφρικὴν 19. Μόνον ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, ἰδρυσεν 75 πόλεις.

Εἰς τὸν οὕτω διαμορφωθέντα μείζονα αὐτὸν ἐλληνικὸν χώρον ἐξεδηλώθη καὶ ἐχαλκεύθη ἡ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ χιλιετηρίδες.

Ἡ δὲ ἐπίδρασις τοῦ χώρου τούτου ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἦτο μεγίστη. Κάτι πλέον, ἦτο συνταυτισμένη μὲ αὐτήν.

Πλείστα ἱστορικὰ γεγονότα καθοριστικὰ τῆς πορείας τῆς κυρίως Ἑλλάδος συνέβησαν ἐκτὸς τοῦ κορμοῦ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς μινωϊκῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐξ ἄλλου ὅτι οἱ πλείστοι τῶν σημαντικωτέρων Ἑλλήνων τοῦ πνεύματος, προῆλθον ἀπὸ τὸν ἐκτὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος Ἑλληνισμόν. Ὁ μεγαλύτερος Ποιητῆς ὄλων τῶν αἰώνων, ὁ Ὅμηρος, κατήγετο ἐξ Ἰωνίας. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς Ἐπιστήμης Ἀριστοτέλης ἐκ Σταγείρων. Ὁ μεγαλύτερος Στρατηγὸς τοῦ κόσμου ἦτο Μακεδὼν. Ὁ μεγαλύτερος Μαθηματικὸς Ἀρχιμήδης ἦτο Συρακούσιος. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς ἀτομικῆς θεωρίας Δημόκριτος, Θράξ. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς Ἀστρονομίας Πτολεμαῖος, ἐξ Ἄνω Αἰγύπτου. Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας Ἡρόδοτος, ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ, ὁ δὲ θεμελιωτῆς τῆς Γεωμετρίας Εὐκλείδης ἐξ Ἀλεξανδρείας. Ὁ μέγας ζωγράφος Πολύγνωτος ἐκ Θάσου. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς Γεωγραφίας Ἐρατοσθένης ἐκ Κυρῆνης Ἀφρικῆς. Ὁ ἀνακαλύψας τὸν ἠλεκτρισμὸν Θαλῆς ἐκ Μιλήτου. Ὁ ἰδρυτῆς τῆς Ἱατρικῆς Ἱπποκράτης Δωδεκανήσιος. Οἱ μεγάλοι διανοηταὶ Πυθαγόρας καὶ Ἡράκλειτος ἐκ Σάμου καὶ Ἐφέσου. Ἡ διάσημος διὰ τὴν παιδείαν τῆς Ἀσπασία ἐκ Μιλήτου. Ὁ ἐλεάτης Φιλόσοφος Ἀναξαγόρας ἐκ Κλαζομενῶν Μ. Ἀσίας. Ἐπίσης μικρασιάτης, ἀπὸ τὴν Τέω, ὁ μελωδὸς Ἀνακρέων. Οἱ Φιλόσοφοι Ζήνων, Πρωταγόρας καὶ Θεόκριτος, Σικελοί. Ὁ Φιλόσοφος Ξενοκράτης Χαλκηδόνιος. Μικρασιᾶται, ὁ Πριηνεὺς Βίας καὶ ὁ Μιλήσιος Ἀναξίμανδρος. Ὁ Πιπτακὸς ἐκ Μυτιλήνης, ὁ Ἡρων ἐξ Ἀλεξανδρείας κλπ. κλπ.

Μεταγενεστέρως δὲ ἡ χιλιετής δραῖσις τῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας καλύπτει ὀλόκληρον τὸν χώρον αὐτόν, ἐκτεινομένη καὶ πέραν αὐτοῦ, ἰδρῶσα π.χ. Ἐπαρχίας εἰς Ραβένναν Ἰταλίας καὶ Μονὰς εἰς Σινᾶ Ἀφρικῆς.

Εἶναι περίεργον νὰ παρατηρήσῃ τις, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνεξήγητον, ὅτι, ὅταν ἡ κυρίως Ἑλλάς ἔχασε τὴν ἐλευθερίαν της, ὑποδουλωθεῖσα εἰς τοὺς Ρωμαίους τὸ 146 π.Χ., τότε ἐξεδήλωσε πληρέστερον τὴν οἰκουμενικὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν της ὑπόστασιν.

Εἶναι ἡ Ἑλλάς τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Γαληνοῦ, τοῦ Πλωτίνου καὶ τῶν ἄλλων ἀλεξανδρινῶν, ἡ ὁποία κατηύγασε τὸν κόσμον καὶ κατέκτησε πνευματικῶς τὸν κατακτητὴν, ὡς ὠμολόγησε καὶ αὐτὸς ὁ λατῖνος Ποιητὴς Ὀράτιος.

Μήπως εἰς αὐτὸ δὲν ὀφείλεται καὶ ὀλίγον ἀργότερα ἡ ἐλληνοποίησης τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, τοῦ Βυζαντίου; Τοῦτ' αὐτό, ἴσως καὶ ἐντονώτερον συνέβη καὶ μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Τούρκους, τὸ 1453.

Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τότε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν ἀπεκτήθη μιὰ συνειδητὴ ἐθνικὴ ἐνότης εἰς ὀλόκληρον τὸν ἐλληνικὸν χῶρον. Ἐνότης τὴν ὁποίαν οὐδὲ τὸ μωσαϊκὸν τῶν μὴ ἀφωμοιωμένων φυλῶν τῆς ἀχανοῦς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐπέτυχε ποτέ, οὐδὲ τὸ μεγαλοπρεπές, ἀλλ' ἑτερόκλητον οἰκοδόμημα τῶν ἀλεξανδρινῶν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων, οὐδὲ τὰ ἀρχαῖα ἄστεα ἐν τῷ συνόλω των ἀπέκτησαν ποτέ.

Ἡ Θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τελείως διάφοροι ἀπὸ τὰς τοῦ κατακτητοῦ, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἡ ἀνωτερότης τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατακτηθέντων ὑπῆρξαν ἀφ' ἑνὸς αἱ ἀσπίδες ἐπιβιώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου τὰ θεμέλια ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη τὸ ἐθνικὸν τοῦτο συναίσθημα.

Τότε τὸ ἐλληνικὸν Γένος, ἔστω καὶ ὑπόδουλον, ἦτο ἐν τούτοις πανίσχυρον φυλετικῶς καὶ ἐθνικῶς. Κατεῖχεν ἀσφαλῶς ὀλόκληρον τὸν ἐλληνικὸν χῶρον, τὸν ὁποῖον μάλιστα, ὄχι σπανίως, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς διώκει. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρω ὅτι ἐκ τῶν ἐννέα μεγάλων Βεζυρῶν τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, οἱ ὅκτω εἶχαν γεννηθῆ χριστιανοί.

Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖον τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἀπελευθερωτικὸν

κίνημα τοῦ '21 ἐσχεδιάσθη ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως καὶ πέραν τῆς Προποντίδος.

Ἄλλ', ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἡ ἐπίσπευσις τῆς κηρύξεως τοῦ Ἀγῶνος εἰς ἀκατάλληλον διεθνὲς κλίμα συνετέλεσεν ὥστε μόνον τὸ περισσότερον ἀπομεμακρυσμένον τμήμα ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας νὰ ἐλευθερωθῇ.

Ἐκτοτε ἀρχίζει νὰ λειτουργῇ ἡ Μεγάλη Ἰδέα. Τὴν ἐθεμελίωσε πρῶτος ὁ Ἰωάννης Κωλέττης μὲ τὴν ἀγόρευσίν του εἰς τὴν Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν τοῦ 1843.

Ψαλλιδίζεται ὀλίγον τὸ 1876 μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους καὶ τὸ 1913 μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἀλβανίας. Ἀλλὰ τὸ καίριον πλήγμα ἔλαβε τὸ 1922, ὅποτε συνετελέσθη ἡ μεγαλυτέρα τραγωδία τῆς ἐλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ Μείζων ἐλληνικὸς χῶρος διεσπάσθη. Ἡ ἐθνικὴ ἐνότης διεμελίσθη, ἡ καταστροφὴ ἦτο ἀνυπολόγιστος.

Τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ὑπεχρεώθη νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὰ σύνορα τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Τὸ 1922 εἶναι ἐξ ἴσου μελανὸν εἰς τὴν ἱστορίαν μας, ὅπως εἶναι τὸ 1453 μ.Χ. καὶ τὸ 146 π.Χ.

Γενᾶται ἀμέσως τὸ ἐρώτημα: Θὰ ὑποχρεωθῇ ἐφεξῆς ὁ Ἑλληνισμὸς νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ σημερινὰ προσωρινὰ ἐθνικά του σύνορα καὶ νὰ παραιτηθῇ ἐσαεὶ τῆς συνεχίσεως τῆς δράσεως καὶ ἀκτινοβολίας του εἰς τὰ πλαίσια τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου ἐλληνικοῦ χώρου;

Καὶ θὰ παραδεχθῇ ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπανάκτησις τοῦ χώρου αὐτοῦ, ἐκεῖ ὅπου ἀνεξίτηλος ὑπάρχει ἡ σφραγὶς τῶν προγόνων μας; Ἐκεῖ, εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐκεῖ ὅπου τὸ τεντωμένο χέρι τοῦ Γέροντος τοῦ Μοριά μᾶς δείχνει;

Οἱ «συνετοὶ» θὰ κινήσουν τὴν κεφαλὴν καὶ θὰ εἴπουν: «Μὴ γίνεσθε παράφρονες. Θαύματα δὲν γίνονται». Ἀλλὰ ἡ ἐλληνικὴ Ἱστορία ἀγαπητοί μου, εἶναι πλήρης θαυμάτων. Τί ἄλλο εἶναι τὸ '21, τὸ ὅποῖον ἐορτάζομεν σήμερον; Τί ἄλλο παρὰ «ἡ ἀποθέωσις τοῦ παρατόλμου ἡρωισμοῦ ἐναντίον πάσης λογικῆς προβλέψεως»; Τί ἄλλο παρὰ μιὰ παραφροσύνην, παραφροσύνην ὅμως ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται.

Ἐποτολμηθὲν δὲ ἐν πλήρει Ἰερᾷ Συμμαχίᾳ, ὑπῆρξε τὸ πρῶτον σάλπισμα ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρῶτον ρῆγμα εἰς τὸ ἀνελεύθερον καθεστῶς τῆς Βιέννης.

Ὁ Καζαντζάκης εἰς τὸν πρόλογον τοῦ «Καπετὰν Μιχάλη», λέγει τὰ ἐξῆς: «Οἱ φρόνιμοι καὶ λιγόπιστοι δίνουν νηφάλιες, πολὺν λογικὲς συμβουλές. Πῶς μπορεῖ, λένε, μιὰ σπίθα φωτὸς νὰ τὰ βάλει μὲ τὸ παντοδύναμο σκοτάδι;». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Τὸ ἐλληνικὸ Ἔθνος, ἂν σώθηκε ὡς τὰ σήμερα, ἂν ἐπέζησε ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες κακομοιριά, σκλαβιά καὶ πείνα, τὸ χρωστάει ὄχι στὴ λογικὴ. Τὸ χρωστάει στὸ Θάμα. Στὴν ἀκοίμητη σπίθα, ποὺ καίει μέσα στὰ σωθικὰ τῆς Ἑλλάδας. Εὐλογημένη ἢ σπίθα αὐτὴ ποὺ ἀψηφᾷ τὶς φρόνιμες συμβουλές τῆς λογικῆς καὶ βάζει φωτιὰ σ' ὀλόκληρη τὴν ψυχὴ καὶ φέρνει τὸ θάμα».

Καὶ πράγματι θαῦμα εἶναι ὅλοι οἱ ἀγῶνες τοῦ τόπου αὐτοῦ. Ἡ ὀλιγάριθμος ἀλλ' ἐκλεκτὴ φυλὴ τῶν Ἑλλήνων, μάχεται πάντοτε κατὰ πολυαριθμὸν βαρβαρότητος. Αἱ ὀλίγαι Εὐμενίδες τοῦ φωτὸς κατὰ πολλῶν Ἐρινύων τοῦ σκοτοῦς. Μάχαι ποιότητος κατὰ ποσότητος, τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης.

Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς θὰ διαφεύσωμεν τὴν Ἱστορίαν μας;

Ἀλλὰ οἱ λογικοί, συννεπικουρούμενοι καὶ ἀπὸ τοὺς Οἰκονομολόγους, συνιστοῦν τὴν μετατόπισιν τῆς Μεγάλης Ἰδέας καὶ τὴν μεταφορὰν τῆς εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα.

Τὴν ἀντικαθιστοῦν, λέγουν, μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου, πρὸς ἀπόκτησιν ἀγαθῶν καὶ εὐημερίας, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως βλέπουν ἐρχομένην.

Ἀλλὰ προσοχή! Ἡ εὐημερία μόνη δὲν σώζει.

Ὁ γάλλος πολιτικὸς Μπριὸν ἔλεγε: «Τίποτε δὲν προμηγνύει περισσότερον μίαν μεγάλην δυστυχίαν, ὅσον μία μεγάλη εὐημερία».

Ὁ δὲ μέγας γερμανὸς Καγκελλάριος Βίσμαρκ ἔλεγε: «Φοβοῦμαι τὴν Γερμανίαν ὅταν εὐτυχῇ».

Καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐπλήρωσεν ἀκριβὰ τοιαύτας εὐημερίας. Οἱ Πέρσαι

ήττηθέντες εἰς τὸν Μαραθῶνα, Πλαταιὰς καὶ Σαλαμίνα, ἐξεδικήθησαν τὸν νικητὴν διὰ τοῦ δηλητηριώδους πλούτου τῶν ἐγκαταλειφθέντων λαφύρων.

Τὸ αὐτὸ ἔπαθεν ὀλίγον ἀργότερον καὶ ἡ Σπάρτη, ἡ ὁποία, κατόπιν τῶν νικῶν τοῦ Λυσάνδρου, κορεσθεῖσα χρυσίου, ὑποστῆσα συγχρόνως τὴν ἀκαταμάχητον ἐπιρροὴν τοῦ ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀπέβαλε τὸ ἄτεγκτον αὐτῆς, ἠλλοίωσε τὴν Νομοθεσίαν τῆς, ὅπερ ἐπέφερε τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ἔκπτωσίν τῆς.

Τὸ δηλητηριῶδες μίasma τοῦ πλούτου εἶναι ἀφανές, ἀλλ' ἀσφαλές. Ἡ δὲ εὐημερία εἶναι συχνάκις προάγγελος καταπτώσεως, παρομοιαζομένη, λόγῳ τούτου, μὲ τὴν σκιὰν τοῦ ἡλίου. Μεγαλώνει κατὰ τὰς ὥρας τῆς δύσεως.

Ἄλλὰ ἐπὶ τέλους ποίας ἀνάγκας ἐξυπηρετεῖ ἡ τόση ἀνάγκη ἀφθονίας ἀγαθῶν; Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅσον ὀλιγωτέρας ἀνάγκας ἔχει ἐν Ἕθνος, τόσον περισσότερον ἀνεξάρτητον καθίσταται. Ἄλλ' ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι ἔλλειψις ἀναγκῶν εἶναι δεῖγμα ἢ βαρβαρότητος ἢ μεγάλης σοφίας. Ἡ νεωτέρα Ἑλλάς, ἐξελθοῦσα τῆς πρώτης, ἃς εἰσέλθη εἰς τὴν δευτέραν, εἰς τὴν σοφίαν τῶν ἀρχαίων προγόνων.

Δὲν κηρύσσω ἀπομόνωσιν. Τοῦναντίον. Ἡ Ἑλλάς ὁμοῦ μὲ τὴν ὀργανικὴν ἐνότητα τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ διατηρῇ μὲ τὴν Δημοκρατικὴν Δύσιν, ὀφείλει, συγχρόνως νὰ μὴ λησμονῇ τὰς ἐθνικὰς διεκδικήσεις. Τὸν ἡγετικὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διαδραματίζῃ εἰς τὸν μείζονα χῶρον, τὸν ὑπερεθνικὸν χῶρον, τὰς πατρίδας τῶν ἀρχαίων προγόνων μας.

Θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο χωρὶς νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ λάθη τῶν προγόνων αὐτῶν.

Οἱ πρόγονοί μας ἔλεγον: Π ᾱ ς μ ἠ Ἑ λ λ η ν β ᾱ ρ β α ρ ο ς· αὐτὸ ὠδήγησεν εἰς τὴν κατάπτωσιν, λόγῳ μὴ ἀνανεώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ρωμαϊκὴν πολιτικὴν, ἡ ὁποία καθίστα πολίτας τῆς τοὺς κατακτωμένους.

Ἡμεῖς σήμερον θὰ ἐνστερνισθῶμεν μᾶλλον τὸ τοῦ Ἰσοκράτους:

Ἑλληνας καλοῦνται οἱ τῆς παιδείσεως τῆς ἡμετέρας μετέχοντες. Ἡ ἀποστολή λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος, ἡ νέα Μεγάλη Ἰδέα, θὰ εἶναι ἐφεξῆς ἡ διάδοσις αὐτῆς τῆς Παιδείας, εἰς ὅλους τοὺς γείτονάς μας, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ συνεργασθῶμεν.

Ἡ Ἑλλὰς ἄλλωστε μὴ δυναμένη ν' ἀντιτάξῃ ὑψηλὸν τεχνολογικὸν πολιτισμὸν, θὰ ὑστερῇ πάντοτε τῶν μεγάλων ἢ πλουσίων χωρῶν. Δύναται ὁμως, κατέχουσα ὅ,τι πρὸς τοῦτο χρειάζεται, νὰ γίνῃ μία μεγάλη Πνευματικὴ Δύναμις. Πρωτοπόρος πρὸς μίαν νέαν Ἀναγέννησιν, πρὸς νέον Ἀνθρωπιστικὸν Πολιτισμὸν, ὁ ὁποῖος θ' ἀντικαταστήσῃ τὸν σημερινόν, ὅστις τόσα σημεῖα σήψεως παρουσιάζει.

Γεγονὸς δὲ εἶναι ὅτι ὅλοι οἱ Λαοὶ τῆς Γῆς παραμένουν αἰώνιοι μαθηταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Αὐτά, ἡ μέλλουσα ἡγέτις πνευματικὴ τάξις, πρέπει νὰ τὰ διδάξῃ εἰς τὸν λαὸν καὶ ὁ λαὸς θὰ ἀκολουθήσῃ. Ἄλλως ἡ Ἑλλὰς ἀπεμπολεῖ τὸ μέλλον της. Καὶ ὅταν τοῦτο γίνῃ ἀντιληπτόν, ἕκαστος πολίτης φροντίζει διὰ τὸ ἀτομικόν του καὶ μόνον συμφέρον, ὡς π.χ. πράττοντες σήμερον πολλοὶ Ἕλληνες, ἐξερχόμενοι ὁμαδικῶς εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως.

Κράτη μὲ περιορισμένην φαντασίαν, μὲ ἀπουσίαν μεγάλων ἰδεῶν ἀποθνήσκουν. Οὐδεμία κοινωνία ἢ ἀκόμη καὶ ἄτομον ἠδυνήθη νὰ πράξῃ κάτι ἀξιόλογον, ἐὰν αἱ πράξεις του δὲν κατηρθύνοντο ἀπὸ κάποιον ἰδανικόν. Ἡ ζωὴ ἐκφυλίζεται χωρὶς ἰδανικά. Καὶ ἰδανικόν τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξε πάντοτε ὁ Ἀνθρωπισμός, ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μὲ τὸν Ἑλληνισμόν.

Κρητὶς δὲ καὶ δυνατικόν, τρόπον τινά, σύμβολον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπέμεινε σήμερον ἡ γλώσσα του καὶ ἡ Ὁρθόδοξος ἑλληνικὴ Θρησκεία, χάρις εἰς τὰς ὁποίας κατώρθωσε νὰ ἐπιζήσῃ οὗτος, ὅταν καὶ ὁπότε ὑπῆρξεν ὑπόδουλος.

Τὰ σύμβολα αὐτά, ὁμοῦ μὲ τὰ πολύτιμα ἦθη καὶ ἔθιμά μας δέον μετ' εὐλαβείας νὰ διαφυλάξωμεν. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τὸ

μέλλον προσιωνίζεται ζοφερόν. Τὴν Ἀνθρωπότητα διαιροῦν σήμερον ἄπειροι ἰδεολογίαι καὶ ἄπειροι αἰτίαι διαφορισμοῦ καὶ συγκρούσεων. Τὴν φαινομενικὴν ἰσορροπίαν δυνάμεων ὑπονομεύει ἀδυσώπητος πάλη ἰδεῶν καὶ κοσμοθεωριῶν. Διαφοραὶ λόγῳ ἡλικίας. Διαφοραὶ θρησκευτικαί, ἀκόμη μεταξὺ Χριστιανῶν. Διαφοραὶ ἰδεαλιστῶν ἀπὸ ὕλιστάς. Διαμάχαι Δημοκρατιῶν κατὰ Κομμουνισμοῦ καὶ Φασισμοῦ. Ἀκόμη διαφοραὶ πηγάζουσαι καὶ ἀπὸ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ δὲ τεχνολογικὴ πρόοδος, πρὸς τὴν ὁποίαν ὡς πρὸς σανίδα σωτηρίας πολλοὶ προσβλέπουν, μᾶλλον ἀναχαιτίζει παρὰ βοηθεῖ εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν ἀντιθέσεων καὶ τὴν ποθητὴν ἐνοποίησιν τῆς Ἀνθρωπότητος. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὁ Ἑλληνισμὸς πρέπει νὰ εἶναι ὑπὲρ ποτε ἔτοιμος, ἠνωμένος καὶ ἰσχυρός, ἄλλως θὰ ἀφανισθῆ ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Γῆς.

Ὑπάρχει καὶ ἄλλος λόγος ὁ ὁποῖος μᾶς ὑποχρεώνει εἰς τὴν ἀναθήρμανσιν τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Μιὰ βωβὴ πάλη ἐξελίσσειται διαρκῶς εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου. Ἀλλοίμονον εἰς ὅσους δὲν τὴν βλέπουν.

Ἐν τούτοις ἡμεῖς, διὰ τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῆς ὑστερήσεως τῶν γεννήσεων, ἐρημόνομεν τὸν κορμὸν τῆς Ἑλλάδος, λησμονοῦντες ὅτι ἡ ὀλιγανθρωπία τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Σπάρτης ἐπέφεραν τὴν πτώσιν των.

Τοῦναντίον, οἱ γείτονές μας πολλαπλασιάζονται περισσότερον ἀπὸ ἡμᾶς, δὲν μεταναστεύουν καὶ ἐποφθαλμιοῦν τὰ ἐδάφη μας.

Θὰ πρέπει λοιπὸν ὅλον τὸ βᾶρος τῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ νὰ συγκεντρωθῆ εἰς τὴν παναρχαίαν κοιτίδα, τὴν Μακεδονίαν, ἐνῶ συγχρόνως θὰ πρέπει νὰ διεισδύσωμεν πνευματικῶς καὶ ἐκπολιτιστικῶς εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν ὑπερθεθνικὸν χῶρον. Ἴσχυρόν δὲ κορμὸν μόνον ἡ Μακεδονία προσφέρει. Αὐτὴν πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν διαρκῶς καὶ μὲ πᾶσαν θυσίαν. Ἀκόμη μεταφέροντες καὶ τὴν Πρωτεύουσαν πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Οἱ Φοίκινες ἔχασαν τὴν θέσιν των εἰς τὸ Αἰγαῖον, διότι ἔστε-

ροῦντο κορμοῦ. Κατέκτησαν ὡς ἔμποροι καὶ ὡς ναυτίλοι ὀλόκληρον τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ χωρὶς ρίζας, ὥσπου τοὺς ἐσάρωσεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εἰς Τύρον καὶ ἡ Ρώμη εἰς Καρχηδόνα. Ἐκτοτε μόνον ἡ Ἱστορία ὀμιλεῖ δι' αὐτούς.

Καὶ ἡμεῖς πολλάκις διετρέξαμεν τοιοῦτον θανάσιμον κίνδυνον. Τὸ ἑλληνικὸν σκάφος πλειστάκις ἐνανάγησεν. Ἀλλὰ ἡ κόρη τῆς Θέμιδος καὶ σύνθηρον τοῦ Διὸς Θεὰ Δικαιοσύνη, δὲν ἐπέτρεψε ποτὲ νὰ βυθισθῆ. Οἱ εὐγενεῖς ὅμως Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου δὲν ὑπάρχουν πλέον, οἱ δὲ σημερινοὶ τῆς βίας καὶ τοῦ σκότους εἶναι ἀνοικτίρμονες.

Πῶς λοιπὸν θὰ ἀμνηθῶμεν κατὰ τῆς σλαβικῆς Βαλκανικῆς, μὲ τὴν ὁποῖαν ἀπὸ 12 αἰώνων ἐρρυσκόμεθα εἰς διαρκῆ διαπάλην, ἡ ὁποῖα οὐδέποτε καὶ οὐδεμίαν ὕφεισιν παρουσίασε;

Σήμερον μάλιστα ἔφθασαν νὰ μᾶς ἀμφισβητοῦν καὶ τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τοῦ Βυζαντίου καὶ εἰς πολυτελεστάτας ἐκδόσεις νὰ περιγράφουν τὴν... ἀρχαίαν σλαβικὴν Τέχνην!

Ἀκόμη καὶ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον καλοῦν «Πρωτοβούλαρον». Μήπως τὸν θέλουν ταρταρομογγολικῆς φυλῆς!

Ἄς συνειδητοποιήσωμεν ὅτι ἡ καλύτερα ἄμυνα εἶναι ἡ ἐπίθεσις. Ἡ πολεμικὴ αὐτὴ ἀρχὴ ἰσχύει καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφεξῆς θὰ παλαίσωμεν.

Ἐπάρχει ὅμως μελανόν τι σημεῖον.

Ἡ γνῶσις τῆς Ἱστορίας θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ καὶ πάλιν. Ἡ ἑλληνικὴ Ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπὸ μεταπτώσεις ἰλιγγιώδεις. Ἄνοδοι καὶ μεγαλεῖα, ἀκμαὶ καὶ μαρασμοί, διαδέχονται τὸ ἓν τὸ ἄλλο ἀδιαλείπτως.

Οἱ Ἕλληνες ἔχουν τὴν ἰκανότητα νὰ δημιουργοῦν καταστάσεις ἀφθάστου ἱστορικοῦ μεγαλείου, ἀλλ' ἀμέσως κατόπιν, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὰς μεταβάλλουν εἰς ἐρείπια.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν ὀθόνην τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑπάρχει ἀλληλοδιαδοχὴ καὶ ἔστιν ὅτε ταχυτάτη, φωτὸς καὶ σκιᾶς. Σκιὰ δὲ πάντοτε εἶναι τὸ φοβερὸν ἀλληλοφάγωμα, οἱ ἀδελφοκτόνοι ἀγῶνες, αἱ διαιρέσεις τῶν Ἑλλήνων, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες συνήθιζον εἰς τὰς ζωοφόρους τῶν ναῶν των νὰ ἀπεικονίζον τὰ ἐντυπωσιακώτερα θέματα ἐκ τῆς ἱστορίας των. Βλέπομεν εἰς αὐτάς, σκηνὰς ἀπὸ ἀμαζονομαχίας, ἀπὸ πομπὰς Παναθηναίων κλπ. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ὅμως καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ζωοφόρον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, παρίστανται μάχαι Ἑλλήνων καθ' Ἑλλήνων. Ἑλληνες γλύπται ἀπεκρυστάλλωσαν τὴν ροὴν ἀδελφοκτόνου αἵματος, πρὸς αἰωνίαν ἀνάμνησιν καὶ ἀποφυγὴν.

Ἡ διαπίστωσις εἶναι ὄντως θλιβερά. Τὰ ἐλληνικὰ φῶλα ἀλληλοτρῶγονται καὶ ἀλλήλοεξοντώνονται.

Οἱ Μινωῖκοι καταστρέφονται ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Καὶ τούτων ὁ ὑπέρολαμπρος πολιτισμὸς μεταβάλλεται εἰς σποδὸν ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς. Ἐπακόλουθον ἦτο μιὰ πνευματικὴ καθυστέρησις τριῶν αἰώνων, ἀποκληθέντων «ἀρχαῖκὸς μεσαίων».

Δὲν εἶναι ὅμως μόνον ἑτερόφυλοι Ἑλληνες πὸν ἀντιμάχονται. Ἦδη ἀπὸ τὴν Μυθολογίαν γνωρίζομεν τὸν πόλεμον τῶν «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας». Ἀργότερον Δωριεῖς Σπαρτιᾶται μάχονται καὶ ἐξοντώνουν Δωριεῖς Μεσσηνίους. Καὶ οἱ ἐλληνοελληνικοὶ πόλεμοι δὲν σταματοῦν. Μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἀκολουθεῖ ὁ Βοιωτικὸς. Ὁ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Θηβῶν, ὁ τοῦ Φιλίππου, ὁ κατὰ τῶν Διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὁ τῶν Συμπολιτειῶν. Κατάληξις, ἡ ὑποδούλωσις στοὺς Ρωμαίους τὸ 146 π.Χ.

Ὁ ἀθάνατος γάλλος φιλόσοφος Ἰππόλυτος Ταῖν γράφει εἰς τὴν «Φιλοσοφίαν τῆς Τέχνης ἐν Ἑλλάδι»: «Εἶναι μοιραῖον ἢ πτώσις τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐχὶ τυχαῖον γεγονός... Τὸ κράτος, ὅπως ἐννοοῦν αὐτὸ οἱ Ἑλληνες, εἶναι σμικρὸν, μὴ δυνάμενον ν' ἀντιστῆ εἰς τὰς προσβολὰς μεγάλων ἐξωτερικῶν ὄγκων... Ὁ Ὅμηρος ἤδη ἀναφέρει τριάκοντα ἀνεξάρτητα Κράτη.... Οἱ Ἑλληνες ζῶσι καταμερισμένοι φθονοῦντες ἀλλήλους... Εἰς κάθε πόλιν αἱ φατρίαὶ ἐξοστρακίζον ἀλλήλας καὶ οἱ φυγάδες ἐπιστρέφον μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ξένων. Οὕτω ἡ Ἑλλὰς διηρημένη κατακτᾶται ὑπὸ λαῶν ἡμιβαρβάρων, ἀλλὰ πειθαρχούντων».

Ὁ φθόνος αὐτός, Κυρίαί καὶ Κύριοι, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία ὥστε οἱ συντελεσταὶ μεγάλων στιγμῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ νὰ ἐξοντωθοῦν ἀπὸ φθονεροῦς συμπατριώτας των.

Τοὺς τρεῖς μεγάλους Στρατηγοὺς τῶν κατὰ τῶν Περσῶν μαχῶν, τὸν νικητὴν τοῦ Μαραθῶνος ἐφυλάκισαν, τὸν νικητὴν τῆς Σαλαμῖνος ἐξώρισαν, τὸν νικητὴν τῶν Πλαταιῶν ἔθαψαν ζῶντα, τοὺς δὲ 10 Ναυμάχους τῶν Ἀργινοῦσῶν ἐξετέλεσαν.

Μήπως τὸ αὐτὸ δὲν ἐπράξαμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τοὺς μεγαλυτέρους ἄνδρας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος;

Ἡ μεγαλύτερη μορφή τοῦ '21, ὁ Κολοκοτρώνης, μόλις διέφυγε τὴν ἐκτέλεσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἀπέφυγεν ὁ Καποδίστριας. Ὁ δὲ δημιουργὸς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐπτάκις διέφυγε δολοφονικὰς ἀποπειράς, θανὼν τέλος ἐξόριστος ἐν τῇ ξένῃ, ὅπως καὶ ὁ ἕτερος ἐξέχων πολιτικὸς Χαρίλαος Τρικούπης.

Μεγαλειώδεις ἱστορικαὶ ἀνατάσεις ἀναιροῦνται ἀμέσως κατόπιν, ὀδηγοῦσαι εἰς ὄλεθρον.

Τοὺς θριάμβους τῶν Μηδικῶν πολέμων ἀκολουθεῖ ὁ καταστρεπικώτατος Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Τὴν ἀλεξανδρινὴν ἐποποιίαν, ἡ ὑποδούλωσις εἰς τοὺς Ρωμαίους. Τὸν θρίαμβον τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, τοῦ 12-13, ἀκολουθεῖ ὁ ἐπάρατος Διχασμὸς, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ ὀλισθηρὰ προεισαγωγὴ τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς.

Τέλος, τὸ ἔπος εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος «ἐμφύλιος».

Ἀλλὰ εἰς ἡμέραν ἑορτῆς αἱ δυσάρεστοι ἀναμνήσεις ἄς σταματήσουν.

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Ἄς ἀναλογισθῶμεν ὁποία εὐτυχία εἶναι νὰ κατοικῶμεν τὴν χώραν αὐτήν, τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ εἴμεθα Ἕλληνες.

«Νὰ κατοικῶμεν, δηλονότι, τὴν χώραν ἣ ὁποία ἐξέθρεψε τὰς Μούσας καὶ ἐδημιούργησε τοὺς Θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Τὴν χώραν ἣτις διέπλασε τὰς Νύμφας καὶ τὰς Νηρηΐδας καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφονται περιπαθῶς οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν πολιτισμένων λαῶν.

Διότι ἡ Ἑλλάς εἶναι Θρησκευαία, ὄχι λαοῦ καὶ ἀτόμων, ἀλλὰ τῆς Ἀνθρωπότητος πάσης, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔθυσαν καὶ θὰ θύουν ἔσασι αἱ εὐγενεῖς ψυχαί».

Ἡ πατρίς μας ἐξεκόλαψε τὸ ἐν παντὶ «κ α λ ό ν». Τὸ ἐμόρφωσε, τὸ ἐτελειοποίησε, τὸ ἀπεθέωσεν. Ὁ ἑλληνικὸς Παρνασσός, ἡ Ἑλλάς ὅλη, ἡ πνοή της, ὑπῆρξεν ἡ πτέρυξ, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἤρχισε τὴν πτῆσιν του, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πλήρη τελείωσίν του. Εἶναι τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ ἐπλημμύρισε τὸν μεσογειακὸν χῶρον, μετελαμπαδεύθη καὶ ἐφώτισεν, ὅπου καὶ ἂν συνήρτησεν, τοὺς ἀπὸ Βορρᾶ καὶ Δυσμῶν, ἀπολιτίστους λαούς.

Τὸ πνεῦμα δὲ τοῦτο, συνεξευγμένον μὲ τὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, ἐγονιμοποίησεν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας καὶ ἐσφυρηλάτησε τὸν λεγόμενον Δυτικὸν πολιτισμὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου σήμερον διαβιοῦμεν. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι, ἐξαιρέσει τῶν τυφλῶν νόμων τῆς Φύσεως, πᾶν ὅ,τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κινεῖται ἔχει ἑλληνικὴν τὴν προέλευσιν.

Ἐπὶ πλεόν κατοικοῦμεν τὴν χώραν τοῦ φωτός, ὡς καὶ τὸ ὄνομά της διαδηλοῖ. Τὴν χώραν ἡ ὁποία λούεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ δροσίζεται ἀπὸ τὰς αὔρας τοῦ Ποσειδῶνος.

Τὴν χώραν μὲ τὸ θαυμαστὸν κλίμα της, «δῶρημα θεῖον», ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, τοῦ ὁποίου ἡ ξηρότης χαρίζει καθαρότητα καὶ διαύγειαν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὴν ἡ ὁποία κάμνει καὶ τὰ πλεόν ἀπομεμακρυσμένα ἀντικείμενα νὰ διακρίνονται μὲ ἀπόλυτον εὐκρίνειαν, αὐτὴν ἡ ὁποία συνηθίζει τὸ βλέμμα τοῦ κατοικοῦντος καὶ διὰ τοῦ βλέμματος τὸν νοῦν εἰς τὴν ἄκραν σαφήνειαν.

Ἡ δὲ πανταχοῦ παροῦσα θάλασσα, αἱ νῆσοι καὶ οἱ βαθέως εἰσδύοντες κόλποι, προκαλοῦν τὸν κάτοικον εἰς ναυτικὴν περιπέτειαν. Αὐτὴ ὠθεῖ τὸν Ἕλληνα νὰ γίνῃ ναυτικός, ἔμπορος, μετανάστης, ριψοκίνδυνος καὶ ἀτομιστής.

Ἡ συνεχῆς μετακίνησις του τὸν ἐμποδίζει νὰ γίνῃ δοῦλος τῆς γῆς, ἄρα καὶ πειθαρχικός, ὅπως π.χ. ὁ Σλάβος κτηνοτρόφος ἢ ὁ Λα-

τῆνος γεωργός, ὁ στηρίξας διὰ τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς του τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρώμης.

Ὁ ἑλληνικὸς λαός, λοιπόν, ἀφομοιοῦται πρὸς τὴν χώραν του καὶ συμμορφοῦται μὲ τὸ περιβάλλον του. Ὡς ἡ ἑλληνικὴ φύσις εἶναι ποικίλη, ἐγεννήθη καὶ εἰς τὸν λαὸν ποικιλία χαρακτήρων, ἕξεων καὶ ἰδιοτυπιῶν. Τὸ γλυκὺ κλίμα δίδει χαρὰν, γαλήνην καὶ αἰσιοδοξίαν εἰς τὴν ψυχὴν του. Κάμνει τὸ πνεῦμα ζωηρόν, ἱκανὸν διὰ πᾶσαν διανοητικὴν ἐργασίαν...

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ποικιλίας καὶ διανυγείας του, τὸ ἑλληνικὸν τοπίον χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ μέτρον. Ἡ φύσις εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κλίμακα.

Δὲν ὑπάρχουν ἀπέραντοι πεδιάδες καὶ πανύψηλα βουνά. Οἱ Τιτᾶνες, θέσαντες τὴν Ὀσσαν ἐπὶ τοῦ Πηλίου, δὲν ἔφθασαν κἂν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων. Οἱ ποταμοὶ μας εἶναι ἐπίσης μικροί. Ὁ Ἀχελῷος, ὁ Ἀλφειός, ὁ Εὐρώτας, ἔχουν περισσότερον δόξαν παρὰ ὕδωρ.

Λαὸς ζῶν εἰς τοιοῦτο κλίμα καὶ περιβάλλον, ἀναπτύσσεται ἀρμονικῶς καὶ ταχέως. Ἡ δὲ ἐπικρατοῦσα εὐκρασία τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους κάμνει τοὺς ἄνδρας νοημονεστάτους.

Δὲν εἶναι ὄθεν περιέργον ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεπτύχθη ἡ ὡραιότερα δημιουργία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἐγνώρισε τὸν Κόσμον χωρὶς Ἐπιστήμην, χωρὶς φιλοσοφικὴν σκέψιν, μὲ πρωτογόνους θρησκευτικὰς ἰδέας, ἡ Ἑλλάς, λέγω, προσέφερε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα τὴν Ἐπιστήμην, τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Φιλολογίαν, τὴν Πολιτικὴν καὶ κυρίως ἐπενόησεν ἐν ἰδανικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε μέχρι σήμερον ὑπερεκεράσθη.

Ἰδιαίτερα ὅμως ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα τὸν Ἀνθρωπισμόν. Ἐδίδαξε καὶ τὴν Δικαιοσύνην καὶ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Ἀγάπην καὶ τὸν Ἡρωισμόν.

Διότι οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν πάντοτε φυλὴ ἡρώων. Ἡρωες πολεμισταί, ἡρωες φιλόσοφοι, ἡρωες ναυτίλοι. Καὶ εἶναι ἀκόμη.

Ἐπιπροσωπευτικός των ἥρωος εἶναι ὁ Ἡρακλῆς. Ὁ Ἐθνάρχης τῶν Μακεδόνων. Ἡρως κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικός. Ἐξυπνος, ἠθικός, ἀήττητος. Ἀποτελεῖ τὸ αἰώνιον σύμβολον τῆς ἑλληνικῆς ἀρετῆς. Τὸ πρότυπον ἀνθρώπου. Ἐπιλέξας τὴν ἀρετὴν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς, περιέφερον αὐτὴν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου μέχρι Θράκης καὶ Πόντου καὶ ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν μέχρι Μικρᾶς Ἀσίας, διαδίδων μαζὶ μὲ τὸ ἀλφάβητον καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν, γεμάτην εὐφυΐαν, ἠθικὴν καὶ ἀπελευθερωτικὴν δύναμιν.

Εἰς τοὺς ἄθλους του ἀπεικονίζεται ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τῆς περιπλανήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκείνων χρόνων. Ὅτε δὲ ὁ Ἡρακλῆς, κουρασθεὶς ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἠθέλησε νὰ αὐτοκτονήσῃ διὰ τῆς πυρᾶς, ἐν βρονταῖς καὶ ἀστραπαῖς ἤχθη εἰς τὸν Ὀλυμπον, ἐτάχθη ἐν τοῖς Ἀθανάτοις καὶ ἀντημεῖφθη, λαβὼν ὡς σύζυγον τὴν νεαρὰν Ἥβην, ἡ ὁποία μέχρι τότε προσέφερε νέκταρ εἰς τοὺς Θεούς.

Τοιοιτοτρόπως ἡ ἑλληνικὴ Ἀρετὴ, οὐδενεῖσα ἔκτοτε μὲ τὴν Ἥβην, τὴν αἰωνίαν Νεότητα, κατέστη αἰωνία.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπλώνεται ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἐνάρετος καὶ γλυκὺς ὅπου καὶ ἂν ἐσπάρῃ.

Ἐτερος σπορευὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ ὀλιγότερον ἦτο μέγας Στρατηγός. Κυρίως ἦτο μέγας Πολιτικός. Μορφὴ ἀγαθοποιός, ἀπελευθερωτικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ συγχρόνως. Μορφὴ πανανθρώπινος, κοσμοπολιτικὴ.

Ἐπικεφαλῆς ὄχι μόνον τῶν Μακεδόνων του, ἀλλὰ καὶ τῶν γνώσεων τῆς ἐποχῆς του, μετέφερε τὴν σοφίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ διδασκάλου του, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ.

Οἱ Τεχνικοί του, οἱ Τοπογράφοι του, «Βηματισταὶ» καλούμενοι, τοῦ μετέδιδον πληροφορίας, ἐξερευνοῦσαν περιοχάς, ἀνεκάλυπτον καὶ ἐξεμεταλλεύοντο μεταλλεῖα, ἐχάρασσον πόλεις.

Μαζὶ μὲ τὸν Ἑλληνισμόν, ἔφερε καὶ τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἰδέας εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας, γενόμενος ἡ αἰτία νὰ ἡμερεύσῃ τὸν Ἰουδαϊ-

σμὸν καὶ νὰ προετοιμάσῃ οὕτω τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τοῦτο καθίσταται δῆλον ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς ἀπανθρώπου Παλαιᾶς Διαθήκης μὲ τὰ γλυκύτερα Εὐαγγέλια. Διότι μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης μεσολαβεῖ ἡ Ἑλλάς.

Ὀλίγον ἀργότερα, κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἐπιγόνων, ὁ ἐν Αἰγύπτῳ ἐγκατασταθεὶς Ἑλληνισμὸς καταναγάζει ἐπὶ ὀλόκληρον χιλιετίαν τὸν Ἀραβικὸν κόσμον, ὅστις γενόμενος κοινῶν τοῦ θησαυροῦ τῶν γνώσεων τῆς ἐλληνικῆς σοφίας, μεταλαμπαδεύει τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν βάρβαρον Δύσιν, ἤδη ἀπὸ τοῦ Μεσαιῶνος.

Εἴμεθα λοιπὸν ὁ μόνος λαός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ αἰῶνων ὑπηρετεῖ τὸν Πολιτισμὸν καὶ δι' αὐτοῦ ἐξυπηρετοῦμεν πρῶτον τοὺς γείτονάς μας, ὅπως πράττομεν εἰς τὸν Βαλκανικὸν χῶρον. Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα εἶναι ὅτι Ἕλληνες ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι, οἱ ὁποῖοι εἰσήγαγον εἰς τὸν πολιτισμὸν τοὺς Σλάβους τῆς Βαλκανικῆς.

Ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, μοναχοὶ ἐκ Θεσσαλονίκης, τοὺς ὁποίους ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Γ' ἀπέστειλεν εἰς Μοραβίαν, ὅπου μαζὶ μὲ τὰ φῶτα τῆς θρησκείας, ἐδίδαξαν εἰς τοὺς Σλάβους τὸ ἀλφάβητον. Αὐτοὶ ἔφερον τὴν εἰρήνην διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοὺς συνέπηξαν ἀπὸ ὀρδᾶς εἰς Ἔθνος.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν μας, ἡμεῖς ὑπήρξαμεν οἱ κήρυκες καὶ οἱ σημαιοφόροι τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Βαλκανίων λαῶν, ζητούντων τὴν ἐλευθερίαν των.

Αὐτὴν τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ συνεχίσωμεν. Δὲν ἐπιδιώκομεν κατακτήσεις. Τάσεις πρὸς κοσμοκρατορίαν καὶ καταδυνάστευσιν λαῶν οὐδέποτε ἦσαν ἴδια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἱστορικὴ μας ἀποστολὴ δύναται νὰ ἀρχίσῃ καὶ ἄνευ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητός μας.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Δὲν γνωρίζω ποίαν Νέα ν Φιλικὴν Ἐταιρείαν πρέπει νὰ ἀναστήσωμεν. Ἀλλὰ αἰσιοδοξῶ, πιστεύων ὅτι ἡ Ἱστορία πρέπει νὰ

παύση νὰ εἶναι μόνον σελίδες σχολικῶν βιβλίων καὶ λόγοι πανηγυρικῶν. Ὅφείλει νὰ γίνῃ ἔργον ζωῆς. Τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα, τὰ προτερήματα τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὑπάρχουν ἀκατάλυτα ἀκόμη. Εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν μας. Ἐὰν τὰ ἐνσαρκώσωμεν καὶ οἱ νέοι μας ἄς γίνουν οἱ νέοι Ἡρακλεῖς καὶ οἱ νέοι Μ. Ἀλέξανδροι, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν φορέων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Βεβαίως, σήμερον, ὑπάρχουν δυσκολίαι. Εἰς τὴν πεφιλημένην γῆν τῆς Ἰωνίας ἐξέλιπον πλεόν οἱ ἐλληνικὴν συνείδησιν ἔχοντες πληθυσμοί. Ἄλλ' εἰς ἀντιστάθμισμα ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ δύο πανίσχυρα ὄπλα. Δύο τεραστίους παράγοντας ἐπιτυχίας. Ὁ πρῶτος εἶναι ἡ κατάκτησις τῶν θαλασσῶν διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ μας στόλου. Καὶ ὁ δευτέρος εἶναι ἡ εἰς καιρῖον χῶρον ὑπαρξίς μιᾶς ἄλλης ἐλληνικῆς πατρίδος, ἐνὸς δευτέρου ἐλληνικοῦ Κράτους τὸ ὁποῖον συγκροτεῖ ἡ ἡρωικὴ καὶ ἐλληνικωτάτη Κύριος.

Εἶναι ὅμως πιθανόν, ἀγαπητοί μου, ἡ νέα αὐτὴ Μεγάλη Ἰδέα τῆς ἐπανακτῆσεως τοῦ ὑπερεθνικοῦ μας χώρου νὰ μὴ εὐδοωθῇ. Εἶναι δυνατὸν λέγω, νὰ μείνῃ ὡς μία ὠραία προσπάθεια, ὡς ἐν ἀνεκπλήρωτον ὄνειρον. Καὶ θὰ ἀπορροφήσῃ ὅμως πολὺν κόπον καὶ θὰ καταβληθοῦν πρὸς τοῦτο πολλαὶ θυσίαι.

Ἀλλὰ, ὠραία ἡ δάφνη.

Εὐχαριστῶ